DE | STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau







Rouveen, Oude Rijksweg

(Gemeente Staphorst, OV)

Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennende Fase
Definitief
Steekproefrapport 2021-04/06

DE STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

Rouveen, Oude Rijksweg

(Gemeente Staphorst, OV)

Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennende Fase

Definitief

Steekproefrapport 2021-04/06

DE STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

Rouveen, Oude Rijksweg
(Gemeente Staphorst, OV)
Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek
(IVO-O) Verkennende Fase

Een onderzoek in opdracht van BügelHajema

Steekproefrapport 2021-04/06
ISSN 1871-269X
Status: **Definitief**

auteurs: R. Rap MA (KNA-archeoloog/-prospector actor reg. nr. 97236416) en R. Exaltus (senior KNA-archeoloog/-prospector, actor reg. nr. 92909010)
autorisatie: dr. J. Jelsma (senior KNA-archeoloog/prospector, actor reg. nr. 35453178)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
gemeente Staphorst

dhr. A. Vissinga (regio archeoloog, Het Oversticht),
d.d. 11 mei 2021

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1 en SIKB-BRL 4000.
Voor dit onderzoek gelden protocollen 4002 & 4003.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, april 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau, Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 – 5779784
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

DE STEEKPROEF
archeologisch onderzoeks- en adviesbureau

Inhoud

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding 1

- 1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01) 1
- 1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02) 2

2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06) 3

- 2.1 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04) 3
- 2.2 Archeologie (KNA 4.1: LS04) 5
- 2.3 Historische geografie (KNA 4.1: LS03) 6
- 2.4 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05) 8

3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05) 9

- 3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01) 9
- 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03) 10

4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07) 12

Gebruikte bronnen

Lijst van Figuren en Tabellen

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Boorprofielen

Appendix III: Laagbeschrijvingen

Samenvatting

In opdracht van BügelHajema, is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Oude Rijksweg te Rouveen, gemeente Staphorst, provincie Overijssel. De aanleiding tot het onderzoek vormt de voorgenomen aanleg van een woonwijk in het gebied. Hiermee gepaard gaande bodemingrepen kunnen leiden tot aantasting van in de ondergrond aanwezige waarden. Het gebied valt onder de bestemmingsplannen Buitengebied Staphorst en De Streek. In beide plannen heeft het gebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 5. Dit houdt in dat bij verstoringen groter dan 3000 vierkante meter en dieper dan 40 centimeter onder maaiveld archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het plangebied ligt op een deel van het dekzandlandschap dat in het midden-neolithicum overgroeid is geraakt met veen. Dit veengebied is in de loop van de middeleeuwen ontgonnen. Voor het plangebied geldt derhalve een middelhoge verwachting voor archeologische waarden uit het paleolithicum tot het midden neolithicum en voor de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Voor resten uit tussenliggende perioden geldt een lage verwachting.

Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen, zijn 39 verkennende boringen gezet in een dichtheid van zes boringen per hectare. Uit de resultaten van het met een zandguts uitgevoerde booronderzoek blijkt dat binnen het plangebied al binnen een halve meter onder het maaiveld ongeoxideerd geelgrijs dekzand aanwezig is. Hierboven is nog slechts op twee locaties een dun restant van het oorspronkelijke veenpakket aangetroffen. Op veruit de meeste boorpunten ligt boven het geelgrijze zand van de C-horizont een pakket vergraven veen dat bestaat uit brokken zand van uiteenlopend humusgehalte vermengd met brokken veen die in uiteenlopende staat van veraarding verkeren. Hierboven ligt een bouwvoor van moerig zand van twintig tot veertig centimeter dikte. In geen van de boringen zijn resten van podzolvorming aangetroffen. Voor podzolvorming is het plangebied waarschijnlijk altijd te nat geweest. Relevante archeologische indicatoren zijn evenmin aangetroffen. Ook een oppervlaktekartering van de akker die het meest zuidelijke deel van het plangebied vormt, heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Selectie-advies door drs. R. Exaltus (senior KNA-archeoloog/-prospector)

Uit de resultaten van het verkennend booronderzoek blijkt dat het plangebied ook voorafgaande aan de afdekking met veen, geen aantrekkelijke vestigingslocatie vormde. Het plangebied was hiervoor te nat en dekzandkoppen die mogelijk wel aantrekkelijk waren voor bewoning in de steentijd, ontbreken. Archeologische indicatoren die zouden kunnen wijzen op bewoning in de middeleeuwen, zijn evenmin aangetroffen. Zelfs niet tijdens de oppervlaktekartering van de akker die het meest zuidelijke deel van het plangebied vormt. Gezien het bovenstaande adviseren wij om het plangebied wat betreft de archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk toch archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Staphorst.

De gemeente Staphorst, dhr. A. Vissinga, heeft op 11 mei 2021 aangegeven het advies op te volgen.

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie	Overijssel
Gemeente	Staphorst
Plaats	Rouveen
Toponiem	Oude Rijksweg
Kaartblad	21E
Centrumcoördinaten	209.187 / 514.058
Bestemmingsplan	Buitengebied Staphorst, Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 5 De Streek, Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 5
Oppervlakte	ca. 7,1 hectare
NAP-hoogte maaiveld	– 0,1 meter NAP
Huidig grondgebruik	Gras- en bouwland
Soort onderzoek	bureauonderzoek & veldonderzoek verkennende fase
Opdrachtgever	BügelHajema
Uitvoerder	De Steekproef bv
Bevoegde overheid	Gemeente Staphorst
Steekproef projectcode	2021-04/06
Onderzoeksmeldingsnummer	5011278100
Datum veldwerk	20 april 2021
Maximale diepte onderzoek	100 centimeter onder maaiveld
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / DINO-loket (boorgegevens)

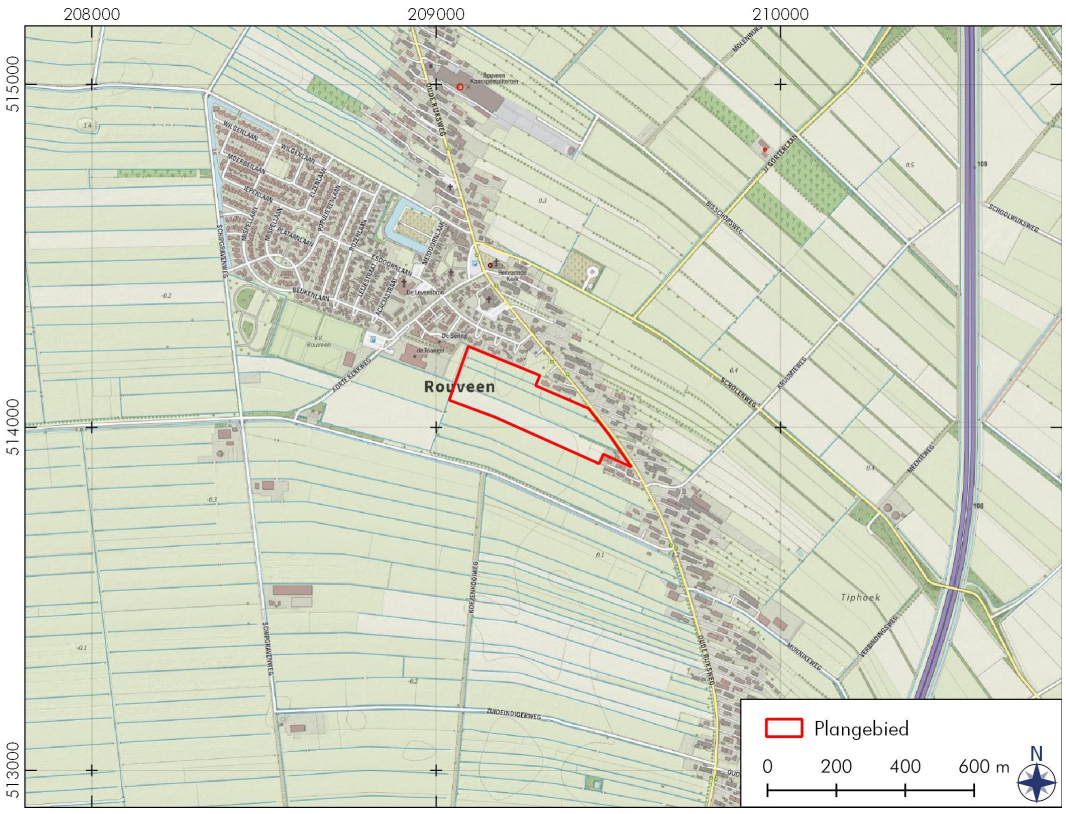
1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01)

In opdracht van BügelHajema, vertegenwoordigd door mevr. H. Kerperien, is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Oude Rijksweg te Rouveen, gemeente Staphorst, provincie Overijssel (Figuur 1). Aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen aanleg van een woonwijk. De hiermee gepaard gaande bodemingrepen kunnen leiden tot aantasting van in de ondergrond aanwezige waarden. Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het gebied valt onder de bestemmingsplannen Buitengebied Staphorst en De Streek. In beide plannen heeft het gebied een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 5. Dit houdt in dat bij verstoringen groter dan 3000 vierkante meter en dieper dan 40 centimeter onder maaiveld archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden. Deze waarde is afgeleid van de archeologische beleidskaart van de gemeente Staphorst waar het gebied een middelhoge verwachting heeft voor archeologische waarden (Boshoven *et al.* 2009).

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). Het doel van het onderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van de beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe zijn de opbouw en gaafheid van de bodem bepaald.



Figuur 1: Rouveen, Oude Rijksweg: Uitsnede van de topografische kaart (opentopo.nl).

1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02)

Het plangebied ligt aan de zuidkant van de dorpskern van Rouveen. Het gebied bestaat uit vier langgerekte percelen gras- en bouwland. Aan de oostkant loopt de Oude Rijksweg en aan de noord(west)kant ligt bebouwing.

Volgens informatie van het Kabels en Leidingen InformatieCentrum (KLIC) lopen er door de nog niet bebouwde delen van het plangebied geen kabels en leidingen.



Figuur 2: Rouveen, Oude Rijksweg: Het plangebied gezien nabij boorpunt 8 in westelijke richting.

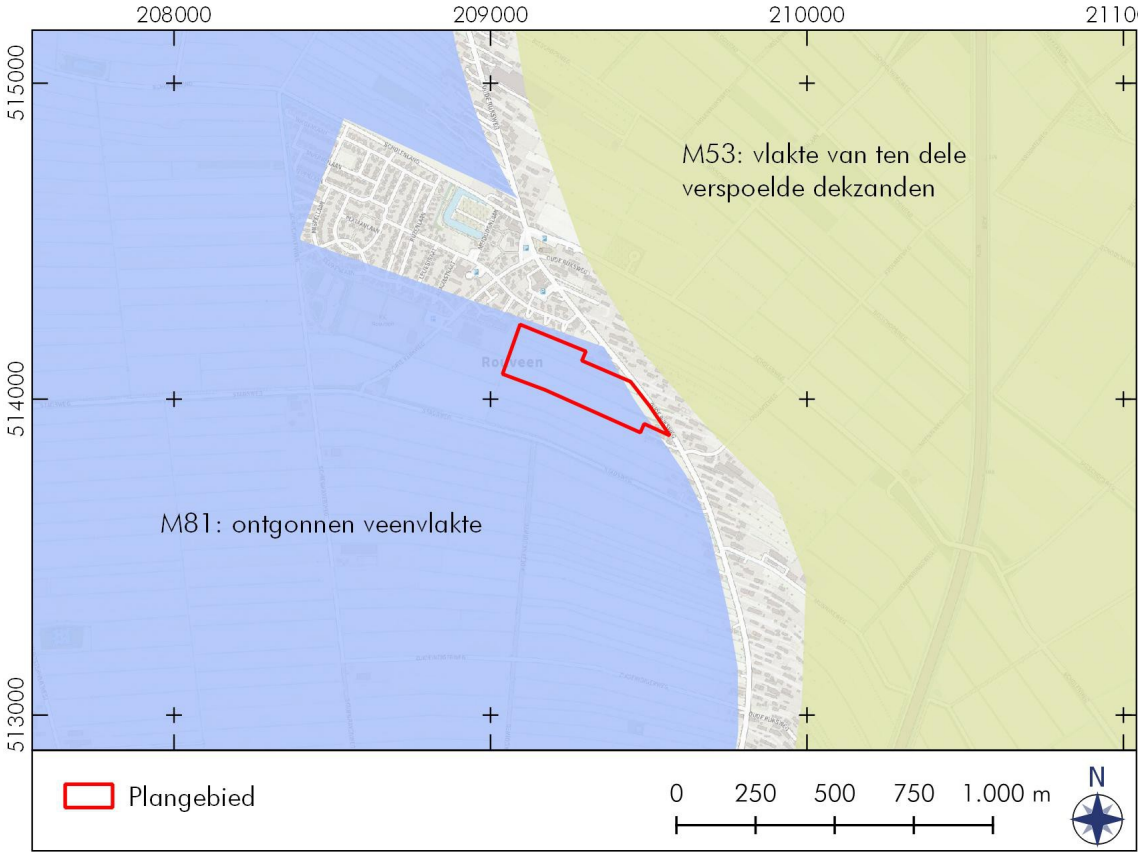
2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06)

Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek staan aan het eind van dit rapport. Één van de bronnen is ARCHIS 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden.

2.1 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04)

De diepere ondergrond van het plangebied bestaat uit keileem dat ongeveer 150.000 jaar geleden is ontstaan tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saale-glaciaal. Tijdens dit glaciaal zijn pleistocene fluviatiele afzettingen door Scandinavisch landijs grotendeels vermalen en her-afgezet als keileem. De gemeente Staphorst ligt in het oer-stroomdal van de Vecht dat tegen de gestuwde afzettingen aanlag.

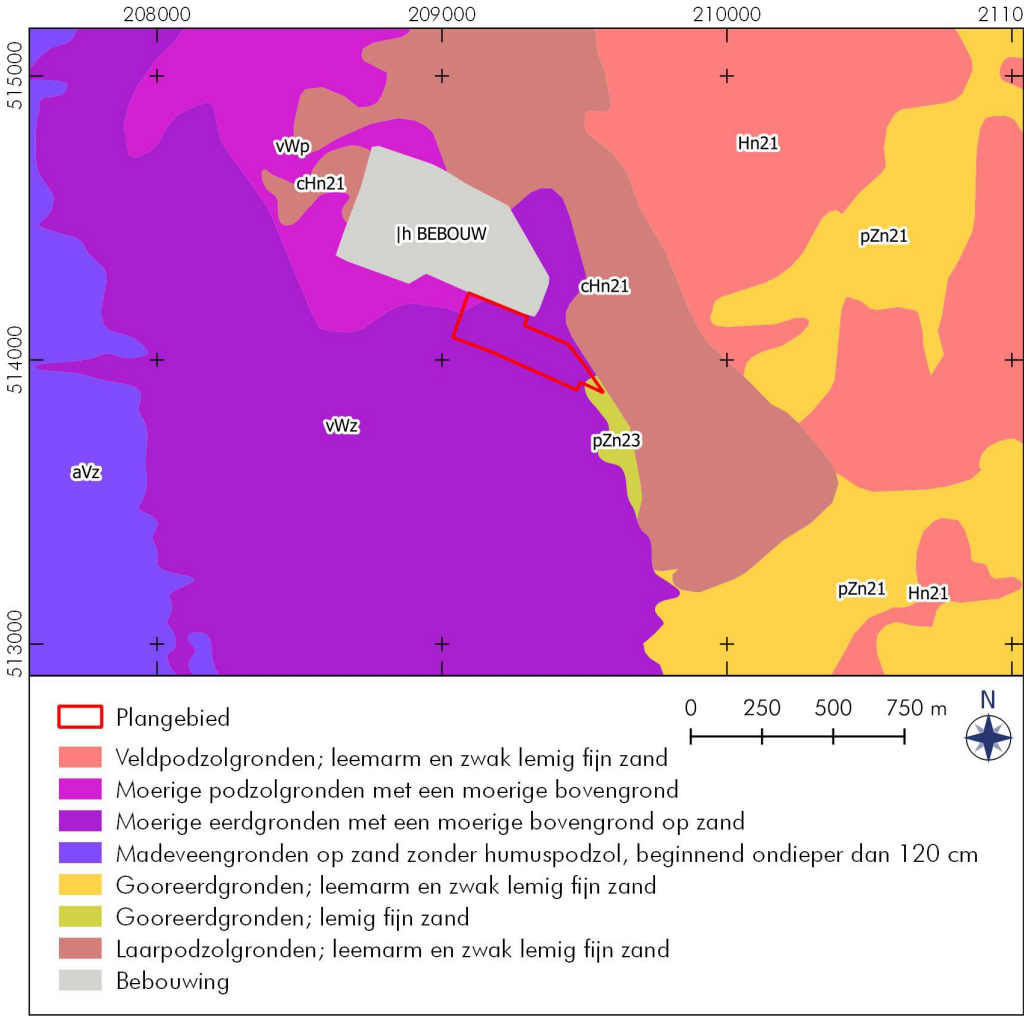
Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichseliën) heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzeebekken dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Het keileem- en dekzandlandschap helt sterk af in noordelijke en westelijke richting. Door de lage ligging hiervan zijn de lagere delen van het dekzandlandschap overdekt geraakt met veen en klei.



Figuur 3: Rouveen, Oude Rijksweg: Uitsnede van de geomorfologische kaart (pdok).

Deze afzettingen zijn ongeveer vanaf 10.000 jaar geleden gevormd nadat de laatste ijstijd overging in een relatief warme periode, het Holoceen. De temperatuurstijging had tot gevolg dat de aanwezige ijskappen begonnen te smelten waardoor de zeespiegel steeg. Als gevolg van de snel stijgende zeespiegel en de slechte ontwatering van het landschap steeg de grondwaterspiegel en ontstonden grote moerassen. Hier trad op grote schaal veenvorming op. De veengebieden zijn vanaf de middeleeuwen op steeds grotere schaal ontgonnen. Het plangebied ligt geomorfologisch gezien op een ontgonnen veenvlakte, grenzend aan een vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (Figuur 3). Volgens de paleogeografische kaarten van Vos *et al.* (2018) overgroeid het gebied met veen tussen 3850 en 2750 vC.

Op de drogere delen van het dekzandlandschap zijn vaak podzolgronden ontstaan. Deze worden gekenmerkt door een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). De B-horizont gaat veelal via een overgangslaag (de BC-horizont) over in het niet door bodemvorming beïnvloede zand (de C-horizont). Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in een zone met moerige eerdgronden met een moerige bovengrond op zand (code vWz; Figuur 4). De grondwatertrap voor deze bodem is IIIb, met een hoogste stand tussen de 25 en 40 centimeter en een laagste stand van 80 tot 120 centimeter onder maaiveld. Dit betekent dat het met name in de winter, slecht ontwaterde bodems betreft.



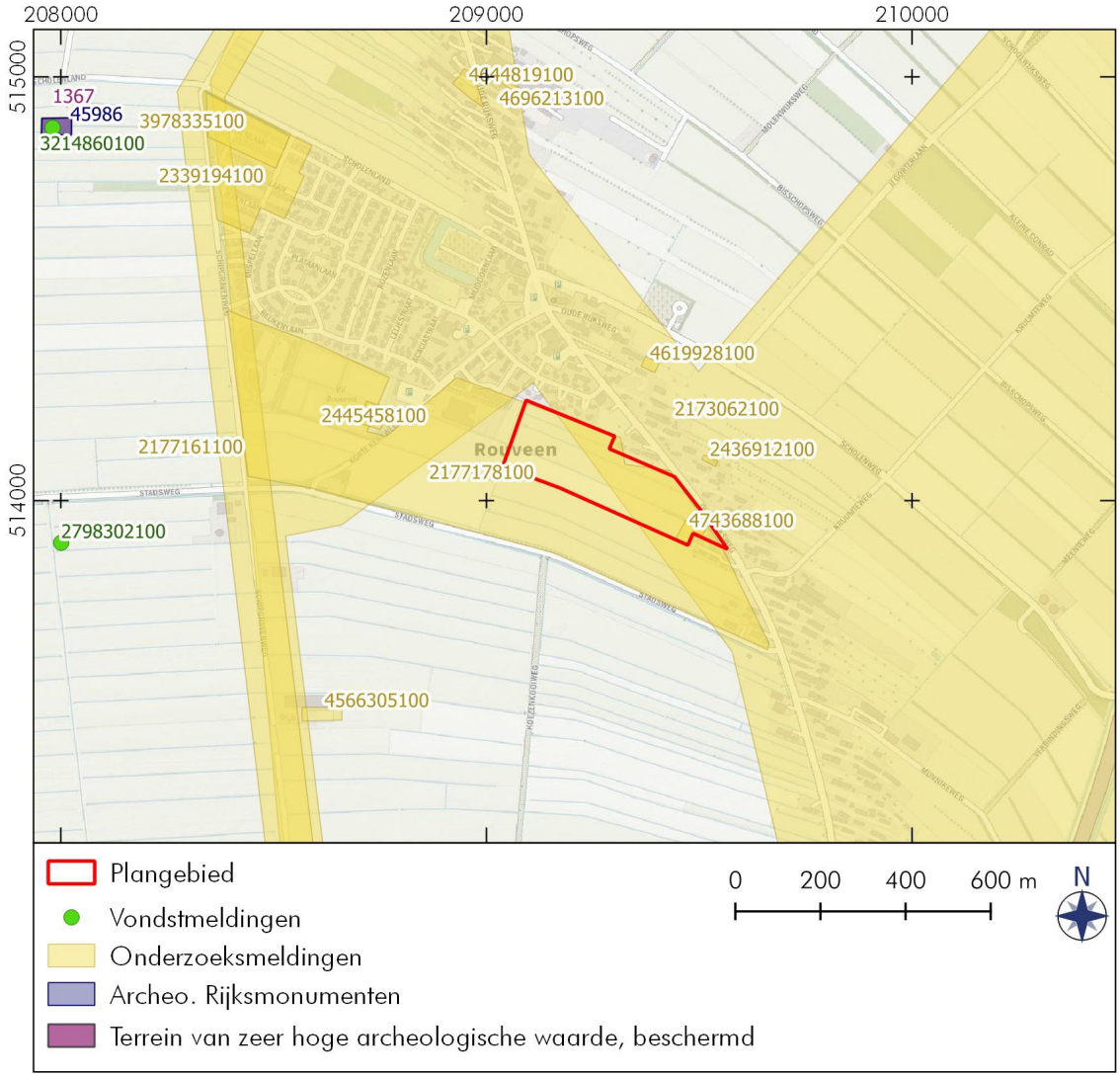
Figuur 4: Rouveen, Oude Rijksweg: Uitsnede van de bodemkaart (pdok).

2.2 Archeologie (KNA 4.1: LS04)

In Figuur 5 worden de archeologische waarden en onderzoeken in de omgeving van het plangebied weergegeven (binnen een straal van circa een kilometer). In 2007 is door Arcadis een grootschalig bureauonderzoek uitgevoerd in het rondom het plangebied (zaaknummers 2173062100, 2177161100 en 2177178100; Brouwer 2007). Hierin werd de archeologische verwachting voor het plangebied laag geacht en werd het vrijgegeven van vervolgonderzoek. Hoewel Archis in het plangebied ook een verkennend booronderzoek toont, is hiervan geen rapport bekend en is dit ook bij de voorgenomen uitvoerders niet bekend (A. Vissinga en E. Brouwer). Vermoedelijk is dit booronderzoek nooit uitgevoerd.

In de omgeving zijn verder nog eens drie bureauonderzoeken en vijf booronderzoeken uitgevoerd. In alle bureauonderzoeken werd geen vervolgadvies gegeven (zaaknummers 2436912100, 4696213100 en 4743688100). In drie booronderzoeken werd geen vervolgonderzoek geadviseerd, omdat de bodem was verstoord tot in de C-horizont van het dekzand (zaaknummers 2445458100, 4566305100 en 4644819100). Bij een booronderzoek circa 250 meter ten noorden van het plangebied werd een deels intacte podzolbodem gevonden in het dekzand (zaaknummer 4619928100). Tijdens de karterende boringen werd echter geen vindplaats aangetroffen (Brouwer 2020). Tijdens een booronderzoek circa een kilometer ten noordwesten van het plangebied werd tevens een deels intacte bodem gevonden (zaaknummer 2339194100). Vanwege de mogelijke aanwezigheid van een dijklichaam werd daarop een archeologische begeleiding geadviseerd (Miedema 2011). Tijdens de begeleiding werd echter geen dijklichaam gevonden noch andere relevante archeologische waarden (zaaknummer 3978335100; Zielman 2016).

Ruim een kilometer ten noordwesten van het plangebied ligt een archeologisch rijksmonument (monumentnummer 45986; tevens AMK-terrein 1367 en vondstmelding 3214860100). Het gaat om een kerkheuvel uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd (circa 1400 – 1641). De heuvel is gelegen in zand met een moerige bovengrond in een overgangszone van veen naar dekzand. De locatie houdt verband met de ligging van de middeleeuwse voorganger van het huidige dorp Rouveen. Destijds lag dit in een veengebied dat aan vernatting onderhevig was, waardoor het dorp meermaals richting het oosten is verplaatst. De kerkheuvel is ongeveer een meter hoog met een oppervlakte van veertig bij twintig meter (Archis). Verder is circa een kilometer ten westen van het plangebied een stuk van een Siegburgse kruik gevonden uit de late middeleeuwen B (zaaknummer 2798302100).

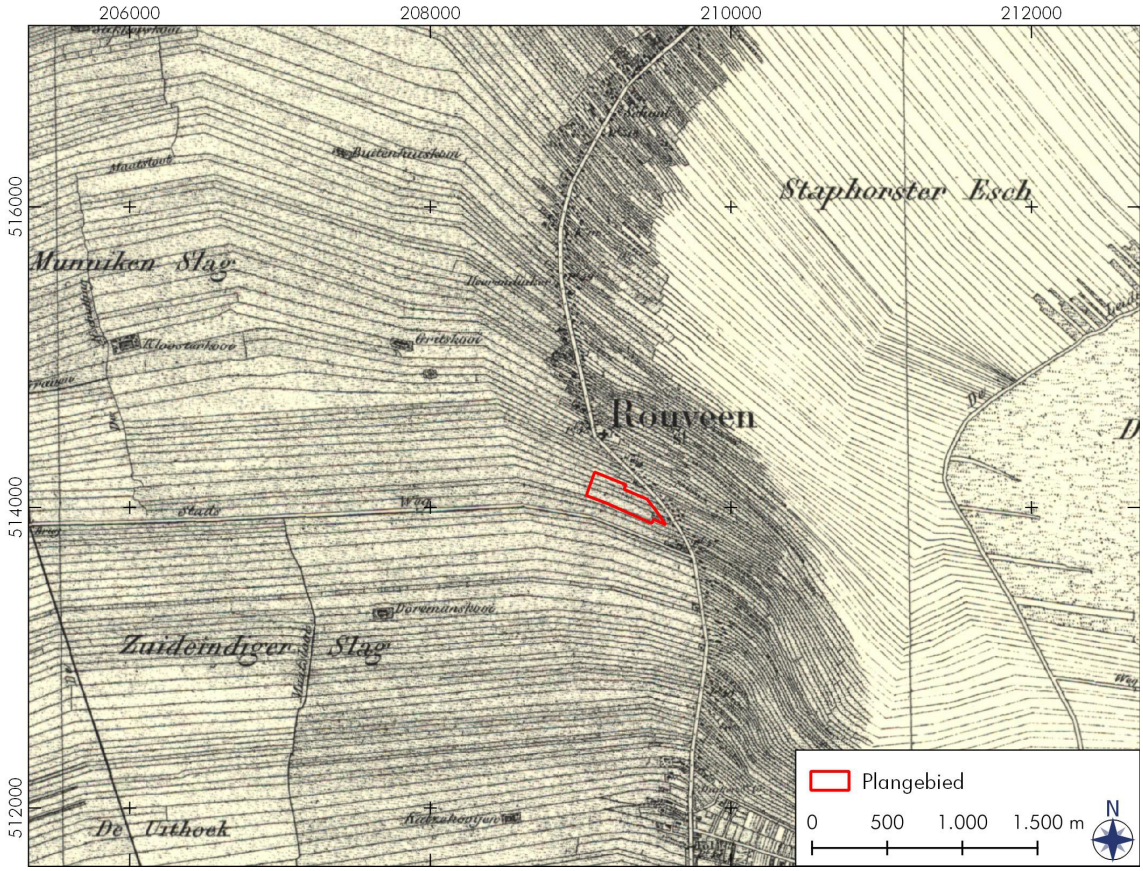


Figuur 5: Rouveen, Oude Rijksweg: Archeologische waardekaart van de omgeving van het plangebied (ARCHIS 3).

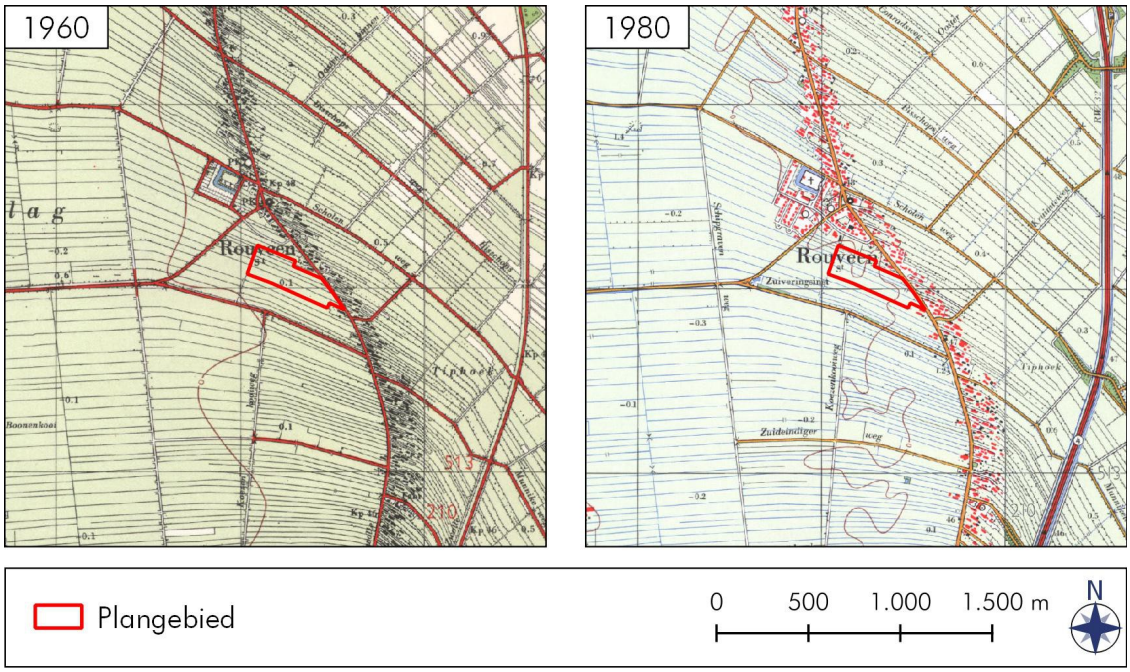
2.3 Historische geografie (KNA 4.1: LS03)

Rouveen wordt voor het eerst genoemd in 1282 als *Ruenvhene*. De naam betekent oorspronkelijk "het ruwe veen". Rouwveen is in de loop van haar geschiedenis tot tweemaal toe verplaatst als reactie op toenemende vernatting. Nabij de Scholenweg liggen nog restanten van de kerk van de vorige nederzetting. Samen met het dorp Staphorst vormt Rouveen een mooi voorbeeld van lintbebouwing langs een veenontginningsweg (de Oude Rijksweg). Deze lintbebouwing loopt van Halfweg, ten noordoosten van Staphorst tot De Lichtmis ten zuiden van Rouveen.

De Oude Rijksweg ligt ongeveer op de grens van de overgang van het zandlandschap in het oosten naar het veenlandschap in het westen. Op enige afstand ten oosten van deze weg lag de Staphorster Esch. Aan weerszijden van de Oude Rijksweg lagen echter veenontginningen. Deze situatie wordt mooi geïllustreerd door de in Figuur 6 afgebeelde uitsnede uit de topografische kaart uit 1870. Het veen werd ontgonnen in zogenaamde *slagen* die uit langgerekte percelen bestonden die door opstrek steeds langer



Figuur 6: Rouveen, Oude Rijksweg: Uitsnede van de topografische kaart uit 1870 (topotijdreis).



Figuur 7: Rouveen, Oude Rijksweg: Uitsneden van de topografische kaarten uit 1960 en 1980 (topotijdreis).

werden. Het plangebied ligt in de Munniken Slag die ter plaatse van het plangebied uit noordwest-zuidoost gerichte percelen bestond (gescheiden van de Zuideindiger Slag door de Stadsweg). Deze situatie is ongewijzigd gebleven tot in de jaren zestig van de vorige eeuw (Figuur 7). Vanaf de jaren '80 wordt Rouveen uitgebreid aan de noordkant van het plangebied (Figuur 7).

2.4 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05)

Voor het plangebied geldt een middelhoge verwachting voor archeologische waarden uit het paleolithicum tot midden neolithicum en de late middeleeuwen tot nieuwe tijd (Tabel 1). Vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het paleolithicum en het mesolithicum liggen vaak op relatief hoog gelegen delen van het dekzandlandschap in de nabijheid van water. Later, in het neolithicum, wanneer een sedentair bestaan in de plaats komt van een nomadische levenswijze, verkiest men vooral de hoogste delen van het dekzandlandschap. Het dekzandlandschap rond Rouveen is ongeveer drieduizend jaar voor het begin van de jaartelling bedekt geraakt met veen. Dit betekent dat het landschap vanaf het midden-neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen nauwelijks geschikt is geweest voor bewoning. Dit veranderde pas weer toen in de volle en late middeleeuwen de veen-ontginningen op gang kwamen.

Archeologische waarden uit het paleolithicum tot midden neolithicum kunnen bestaan uit grondsporen zoals haard- of paalkuilen, maar ook vondsten zoals bewerkt vuursteen en scherven aardewerk. Ze kunnen voorkomen in de top van het dekzand. Archeologische waarden uit de late middeleeuwen tot nieuwe tijd kunnen bestaan uit resten van de perceelsgrenzen (zoals greppels) en bijgebouwen (zoals bouwmaterialen).

Tabel 1: Rouveen, Oude Rijksweg: Specificatie archeologische verwachting.

Datering	Paleolithicum – midden neolithicum	Late middeleeuwen – nieuwe tijd
Complextype	Jachtkamp, nederzetting	Perceelsgrenzen, bijgebouwen
Omvang	Vanaf enkele meters	Vanaf enkele meters
Diepteligging	In de top van het dekzand	Vanaf het maaiveld
Gaafheid en conservering	Geen organische conservering	Mogelijk organische conservering
Locatie	Hele terrein	Hele terrein
Uiterlijke kenmerken	Vuursteen, aardewerkscherven, grondsporen	Aardewerkscherven, bouwmateriaal, grondsporen
Mogelijke verstoringen	Veen afgraving, ploegen	Veen afgraving, ploegen

Om dit verwachtingsmodel te toetsen wordt een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hiermee kan de intactheid van het bodemprofiel en de diepte van eventueel archeologisch relevante lagen worden bepaald. Dit wordt uitgevoerd met een zandguts of edelmanboor. Er worden minimaal zes boringen per hectare geplaatst, zo goed mogelijk verdeeld over het plangebied. De boringen worden beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB).

3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05)

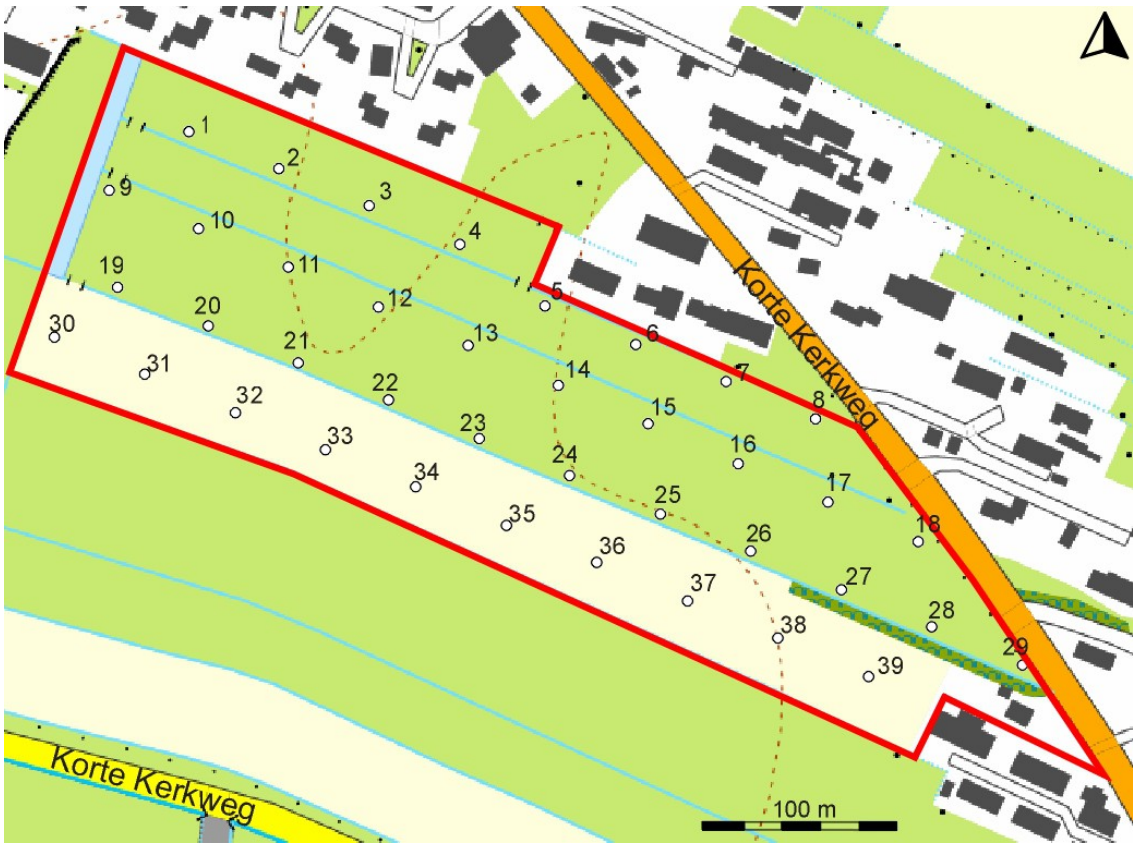
3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 20 april 2021. Tijdens het veldonderzoek zijn 39 boringen gezet in vier noordwest-zuidoost gerichte boorraaien van acht, tien, elf en tien boringen. De afstanden tussen de boringen bedragen steeds vijftig meter en de afstanden tussen de boorraaien, veertig meter. De gemiddelde boordichtheid bedraagt hierdoor zes boringen per hectare. De ligging van de boorpunten is afgebeeld in Figuur 9. Om de laagopbouw zo nauwkeurig mogelijk te kunnen beschrijven, zijn de boringen zijn uitgevoerd met een zandguts met een diameter drie centimeter. De einddiepte van de boringen ligt rond een meter beneden het maaiveld. De opgeboorde monsters zijn beschreven en onderzocht door ze laagsgewijs af te snijden in de guts. Op deze wijze is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden.

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De boorpunten zijn ingemeten en de RD-coördinaten zijn bepaald met behulp van GPS. De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 3. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix II en Appendix III in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen. Een veldkartering kon slechts worden uitgevoerd op één perceel dat ten tijde van het veldonderzoek een braakliggende akker vormde. Het betreft het perceel waarop de boorpunten 30 tot en met 39 zijn gezet.



Figuur 8: Rouveen, Oude Rijksweg: Het plangebied gezien vanaf boorpunt 19 in oostelijke richting. Rechts is de akker te zien waarvan het oppervlak kon worden geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren.



Figuur 9: Rouveen, Oude Rijksweg: Boorpuntenkaart (opentopo.nl).

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03)

Het reliëf binnen het overgrote deel van het plangebied varieert slechts enkele decimeters en ligt tussen 0,3 meter beneden NAP en 0,1 meter boven NAP. Alleen naar het oosten toe, richting de Oude Rijksweg, loopt de hoogteligging van het maaiveld op tot ongeveer een halve meter boven NAP.

De bodemopbouw binnen het plangebied is tamelijk uniform (zie Figuur 10 en Appendix II). Op veruit de meeste boorpunten is een bouwvoor van moerig zand aangetroffen van twintig tot veertig centimeter dikte. Hieronder is een pakket vergraven veen aanwezig dat bestaat uit brokken zand van uiteenlopend humusgehalte vermengd met brokken veen die in uiteenlopende staat van veraarding verkeren. Dit pakket varieert in dikte van enkele centimeters tot enkele decimeters. De C-horizont bestaat uit geelgrijs, ongeoxideerd dekzand dat doorgaans al binnen een halve meter beneden het maaiveld is aangetroffen. Intact veen is nog slechts aangetroffen op de boorpunten 3 en 34 en bestaat hier uit een ongeveer vijf centimeter dik pakket matig veraarde plantenresten. Op de boorpunten 5, 13, 22, 27 en 30 is onder het pakket vergraven veen, nog een vijf tot tien centimeter dik pakket verploegd zand aangetroffen. Deze AC-horizont wordt gekenmerkt door schoon dekzand met daarin brokken zand van uiteenlopend humusgehalte. Op de tegen de oostrand van het plangebied gezette boringen 18 en 29, is de toplaag respectievelijk zestig en vijftig centimeter dik en is hieronder direct het schone geelgrijze zand van de C-horizont aangetroffen.

In geen van de boringen is een (deel van een) podzolprofiel aangetroffen. Archeologische indicatoren ontbreken eveneens volledig. Zelfs houtskooldeeltjes die

gewoonlijk in een ruime spreiding rond steentijdvindplaatsen in de top van het dekzand worden aangetroffen, ontbreken volledig.

Op de akker die het meest zuidelijke deel van het plangebied vormt, is een oppervlaktekartering uitgevoerd door elke vijf meter een baan te belopen waarbij het maaiveld is geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Hierbij zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.



Figuur 10: Rouveen, Oude Rijksweg: De meest kenmerkende bodemopbouw binnen het plangebied met een toplaag van moerig zand (rechts) op een pakket dat bestaat uit zand met daarin brokken veen van uiteenlopende veraardingsgraad (links van het midden), met daaronder het geelgrijze dekzand van de C-horizont (geheel links).

4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07)

Het plangebied ligt op een deel van het dekzandlandschap dat in het midden-neolithicum overgroeid is geraakt met veen. Dit veengebied is in de loop van de middeleeuwen ontgonnen. Voor het plangebied geldt derhalve een middelhoge verwachting voor archeologische waarden uit het paleolithicum tot het midden neolithicum en voor de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Voor resten uit tussenliggende perioden geldt een lage verwachting.

Om het gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel te toetsen, zijn 39 verkennende boringen gezet in een dichtheid van zes boringen per hectare. Uit de resultaten van het met een zandguts uitgevoerde booronderzoek blijkt dat binnen het plangebied al binnen een halve meter onder het maaiveld ongeoxideerd geelgrijs dekzand aanwezig is. Hierboven is nog slechts op twee locaties een dun restant van het oorspronkelijke veenpakket aangetroffen. Op veruit de meeste boorpunten ligt boven het geelgrijze zand van de C-horizont een pakket vergraven veen dat bestaat uit brokken zand van uiteenlopend humusgehalte vermengd met brokken veen die in uiteenlopende staat van veraarding verkeren. Hierboven ligt een bouwvoor van moerig zand van twintig tot veertig centimeter dikte. In geen van de boringen zijn resten van podzolvorming aangetroffen. Voor podzolvorming is het plangebied waarschijnlijk altijd te nat geweest. Relevante archeologische indicatoren zijn evenmin aangetroffen. Ook een oppervlaktekartering van de akker die het meest zuidelijke deel van het plangebied vormt, heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd.

Selectie-advies door drs R. Exaltus (senior KNA-archeoloog/-prospector)

Uit de resultaten van het verkennend booronderzoek blijkt dat het plangebied ook voorafgaande aan de afdekking met veen, geen aantrekkelijke vestigingslocatie vormde. Het plangebied was hiervoor te nat en dekzandkoppen die mogelijk wel aantrekkelijk waren voor bewoning in de steentijd, ontbreken. Archeologische indicatoren die zouden kunnen wijzen op bewoning in de middeleeuwen, zijn evenmin aangetroffen. Zelfs niet tijdens de vlakdekkende oppervlaktekartering van de akker die het meest zuidelijke deel van het plangebied vormt. Gezien het bovenstaande adviseren wij om het plangebied wat betreft de archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

In alle gevallen blijft onverminderd van kracht dat indien bij toekomstig graafwerk toch archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hier direct melding van dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Staphorst.

De gemeente Staphorst, dhr. A. Vissinga, heeft op 11 mei 2021 aangegeven het advies op te volgen.

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

ARCHIS 3. www.zoeken.cultureelerfgoed.nl

Bosch, J.H.A. 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1.* Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.

Boshoven, E.H. E.A. 2009: *Gemeente Staphorst. Een archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart.* BAAC rapport V-08.0486. Den Bosch: BAAC bv.

Brouwer, E.W.. 2007. *Archeologisch bureauonderzoek Restbestek Rouveen*. Assen: Arcadis.

Brouwer, E.W. 2020. *Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek – verkennende en karterende fase Oude Rijksweg te Rouveen, gemeente Staphorst (OV).* Laagland Archeologie Rapport 187. Almelo: Laagland Archeologie.

Exaltus, R.P. 2014. *Rouveen, Korte Kerkstraat (Gemeente Staphorst, Ov.) Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek.* Steekproefrapport 2014-05/15Z. Zuidhorn: De Steekproef bv.

Hisgis, Historisch Geografisch Informatiesysteem. www.hisgis.nl Fryske Akademy

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1. www.SIKB.nl. 2018. Centraal College van Deskundigen Archeologie.

Miedema, F.R.P.M. 2011. *Plangebied Schipgravenweg/Scholenland. Bureauonderzoek en Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase).* BAAC Rapport V-11.0253. 's Hertogenbosch: BAAC bv.

www.opentopo.nl

Publieke Dienstverlening Op de Kaart, www.pdok.nl

Ruimtelijke Plannen. www.ruimtelijkeplannen.nl

Historische kaarten via www.topotijdreis.nl

Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts & J. Bazelmans. 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu.* Amsterdam: Prometheus.

Zielman, G. 2016. *Plangebied Rouveen-West fase IV, gemeente Staphorst; archeologisch onderzoek: een archeologische begeleiding (conform protocol opgraven).* RAAP-rapport 3070. Weesp: RAAP Archeologisch Adviesbureau bv.

Lijst van Figuren en Tabellen

Figuren

1 Topografische kaart
2 Foto van het plangebied
3 Geomorfologische kaart
4 Bodemkaart
5 Archeologische waardekaart
6 Topografische kaart uit 1870
7 Topografische kaarten uit 1960 en 1980
8 Foto van het plangebied
9 Boorpuntenkaart
10 Foto

Tabellen

1 Specificatie archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC
mesolithicum:	
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC
neolithicum:	
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC
bronstijd:	
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC
ijzertijd:	
ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
ijzertijd midden:	500 - 250 vC
ijzertijd laat:	250 - 12 vC
romeinse tijd:	
romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
middeleeuwen:	
middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
nieuwe tijd:	
nieuwe tijd vroeg:	1.500 - 1.650 nC
nieuwe tijd midden:	1.650 - 1.850 nC
nieuwe tijd laat:	1.850 – heden

pleistoceen:	2,5 miljoen - 10.000 BP
elsterien	475.000 - 410.000 BP
saalien	200.000 - 130.000 BP
weichselien	116.000 - 10.000 BP
holoceen:	10.000 - heden

vC = voor Christus
nC = na Christus
BP = before present; present = 1950

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. VoorbRouveenn hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuiken, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor.

Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- ofakkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruiselings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerslakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc.

Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

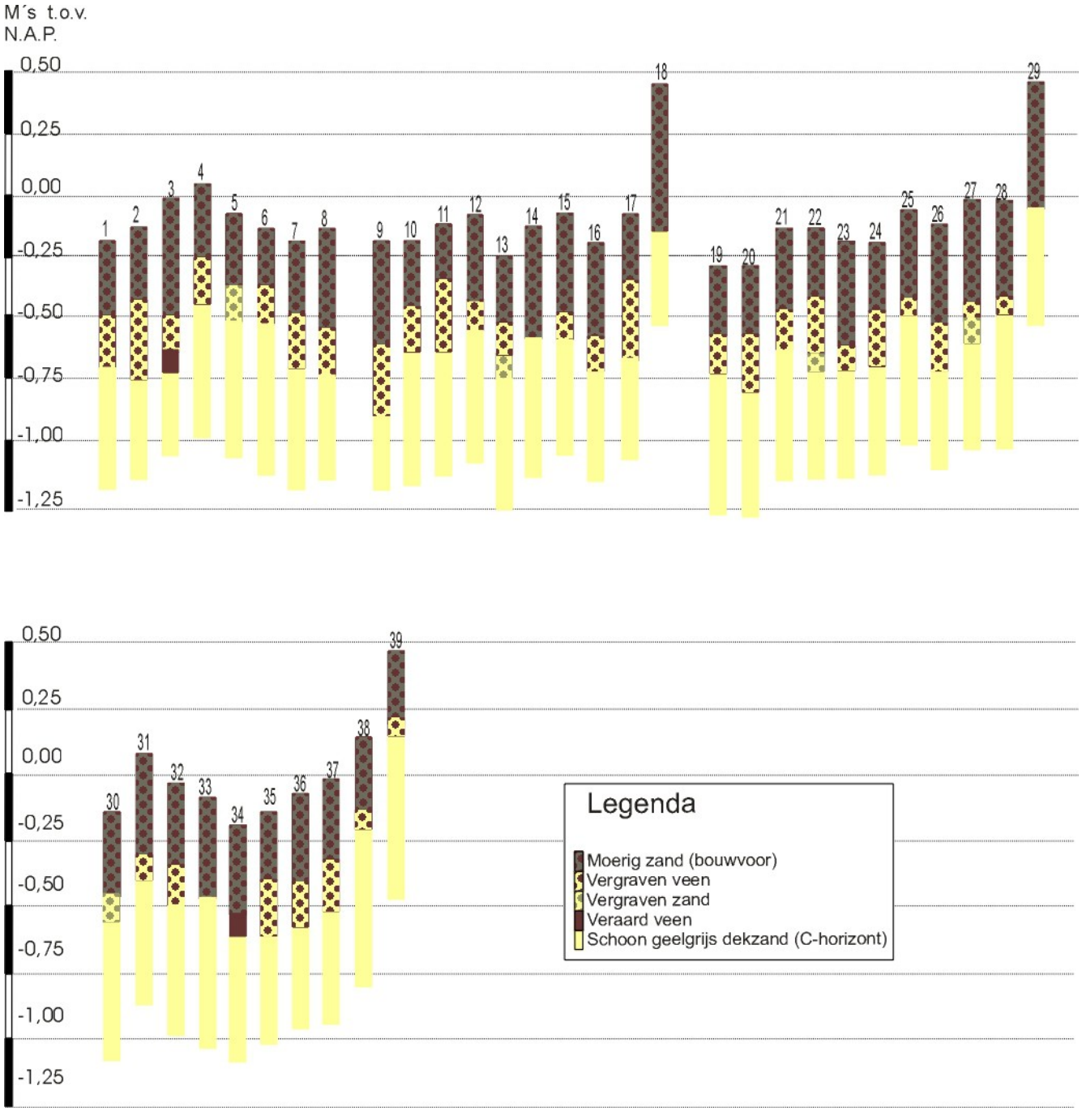
Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

In de romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als romeinse munten, mantelspelden en scherven romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

Appendix II: Boorprofielen



Appendix III: Laagbeschrijvingen

Boorbeschrijving volgens ASB 5.2																				
Boor Nr	Coördinaten	LDO	Lithologie						Kleur				Overige kenmerken							AIS
			GD	BK	BV	BZ	BS	BH	HK	TK	IK	VLK	CO	PLH	VS	SST	BHN	BI	GI	
1	209.119	32	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.203	52	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
2	209.163	31	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.184	63	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
3	209.209	48	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.166	59	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		71	V						BR	RO	DO			3					HOL	
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
4	209.258	30	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.149	49	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
5	209.297	30	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.115	44	Z					1	GE	BR		BR					bhac	VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
6	209.347	23	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.094	38	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
7	209.391	32	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.075	53	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
8	209.438	43	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.055	58	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
9	209.080	44	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.175	69	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
10	209.128	27	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.155	43	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
11	209.173	21	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.136	53	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
12	209.219	35	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.116	47	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
13	209.261	27	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.115	43	Z					1	GE	BR		BR					bhac	VRG		
		51	Z					1	GE	BR		BR					bhac	VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
14	209.310	44	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.075	100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
15	209.356	44	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.058	52	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
16	209.402	42	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.040	53	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
17	209.446	28	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.018	56	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
18	209.488	58	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.003	100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
19	209.085	30	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.124	45	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
20	209.131	30	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.108	51	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
21	209.178	34	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.090	49	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	

22	209.222	30	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.072	51	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		56	Z					1	GE	BR		BR					bhac	VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
23	209.273	43	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.035	52	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
24	209.311	28	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.035	48	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
25	209.355	34	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.014	42	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
26	209.400	41	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.000	56	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
27	209.444	43	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.982	47	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		56	Z					1	GE	BR		BR						VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
28	209.488	41	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.962	47	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
29	209.534	52	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.939	100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
30	209.057	31	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.098	42	Z					1	GE	BR		BR					bhac	VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
31	209.101	38	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.081	47	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
32	209.551	32	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.065	46	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
33	209.196	38	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.047	100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
34	209.241	32	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.030	43	V						BR	RO	DO			3					HOL	
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
35	209.285	26	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	514.007	45	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
36	209.330	35	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.988	52	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
37	209.374	31	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.966	50	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
38	209.420	31	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.047	38	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	
39	209.467	27	Z					3	BR	GR	DO	ZW		1				BOV		
	513.928	32	V					2	GR	ZW		GE		2				VRG		
		100	Z				1		GR	GE	LI						BHC		DEZ	

Betekenis van de afkortingen:
LDO – Onderzijde boortraject
Lithologie:

GD – Onverharde sedimenten: G = grind, K = klei, L = leem, V = veen en Z = zand, Bst = Baksteen
Bijmengsels: BK = bijmengsel klei, BS = bijmengsel silt, BZ =bijmengsel zand, BV= bijmengsel veen, BH = bijmengsel humus. Betekenis toegevoegde cijfers: 1 = zwak, 2 = matig, 3 = sterk en 4 = uiterst.

Kleur:

HK = hoofdkleur, BL = blauw, BR = bruin, GE = geel, GN = groen, GR = grijs, OL = olijf, OR =oranje, PA = paars, RO = rood, RZ = roze, WI = wit, ZW = zwart.
TK = Tweede kleur (kleurafkortingen als boven).
IK = Intensiteit kleur: LI = licht en DO = donker
VLK = Vlekken (V): 2e en 3e letter is kleurafkorting als boven, 1 = weinig, 2 = matig , 3= veel

Overige kenmerken:

CO = Consistentie (C): ZSL-zeer slap, SLA-slap, MSL-matig slap, MST-matig stevig, STV-stevig

PLH = plantenresten;
SST = Sedimentaire structuren; ZL = zandlaagjes, KL = kleilaagjes, EZL = enkele zandlaagjes
BHN = Bodemhorizont; BHC = C-horizont, BHAC= AC=horizont
BI = Bodemkundige interpretaties; BOV = bouwvoor, VRG = vergraven/opgebracht
GI = Geologische interpretaties; DEZ = dekzand, HOL = Hollandveen
AIS = Archeologische indicatoren;